

 ИНОВАТИВНО УЧИЛИЩЕ	НУ „АЛЕКО КОНСТАНТИНОВ” гр. Харманли, обл.Хасково Адрес: гр. Харманли ул. „Алеко Константинов” № 27, обл. Хасково, тел.: 0373/86943 ,E-mail: info-2603002@edu.mon.bg school@nualeko-harmanli.com	
---	---	---

УТВЪРДИЛ:

Снежана Станкова Захаријева
Директор НУ“Алеко Константинов“
Гр.Харманли

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ ЗА УЧЕБНАТА 2025/2026 ГОДИНА

Програмата е създаден на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание на дата 14/12.09.2025 г.

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на НУ „Алеко Константинов“, гр.Харманли за превенция на ранното напускане на образователната система:

- Национална стратегия за развитие на образованието в Република България (2021–2030).
Национална стратегия за учене през целия живот (2021–2030).
- Национална стратегия за приобщаващо образование.
- Национална стратегия за повишаване на грамотността (актуална).
- Областна стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства – Хасково.
- Общински планове и мерки за превенция на отпадането – гр. Харманли.
- Стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението 2030.
- Препоръка на Съвета на ЕС от 28 юни 2011 г. относно политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/С 191/01).

В Стратегията за намаляване дела на преждеременно напусналите образователната система (2021 – 2030), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социалноикономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждеременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждеременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на

негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждеременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в Седмо СУ чрез: - анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система, - идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях и - плануване на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;
2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:
 - 2.1. Повишаване участието и ангажираността на родителите.
 - 2.2. Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество
 - 2.3. Кариерно ориентиране и консултиране.
3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище - Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я - завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, вечерна, заочна, кореспондентска; - участие на преждеременно напусналите училище в курсове за ограмотяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда; - популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове; - създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати; - Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен. - Обучението по предприемачество.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус;

🌐 Социално-икономически причини:

- 🌐 Лошото качество на живот на определени социални слоеве;
- 🌐 Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);
- 🌐 Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;
- 🌐 Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);

🌐 Образователните причини:

- 🌐 затрудненията при усвояване на учебния материал;
- 🌐 слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
- 🌐 наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;
- 🌐 възможност за обучение в професионална паралелка;
- 🌐 Етнокултурни причини:
- 🌐 по-ранното стъпване в брак;
- 🌐 страх на родителите поради опасност от открадване;
- 🌐 по-ниска ценност на образованието;
- 🌐 Психологически причини:
- 🌐 Чувство за неуспех;
- 🌐 Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;
- 🌐 Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;

🌐 Институционални причини; Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище

🌐 Причини, свързани със здравния статус; В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната

среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование. НУ „Алеко Константинов“ – Харманли е едно от училищата в България, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- всеобхватност на дейностите – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес - публичност и прозрачност на цялостната политика - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики, - обратна връзка с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители, - приемственост – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция. - Идентифициране на рисковите фактори – доклад анализи на педагогически съветник и класни ръководители.

Политиките и мерките, които НУ „Алеко Константинов“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в НУ „Алеко Константинов“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици от центъра на града; по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране в населеното място – загубване на детето. Мерки: -

Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата. Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. Липса на грижи от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството; Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата – доставчик на закуски и обяд, както и получаване на социални стипендии;

4. Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи; Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. Чести конфликти между агресивни родители – побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители. Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

6. Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждане. Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залягане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

🌐 Предприемане на УЧИЛИЩНИ ПОЛИТИКИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ

🌐 УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/;

🌐 Координиране действията на класните ръководители с тези на училищното ръководство;

🌐 КВАЛИФИКАЦИЯ на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;

- Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците от агресия и насилие в училище;

- Провеждане на обучения за агресията и насилието и начините за разрешаване на конфликти;

🌐 Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;

🌐 Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;

🌐 Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.

🌐 Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.

⚖ създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;

⚖ насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

⚖ индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

⚖ участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището; ⚖ други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.

🌐 Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище

🌐 Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна ИНТЕРАКТИВНА СРЕДА.

🌐 Поставяне на ученика в АКТИВНА ПОЗИЦИЯ по отношение на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;

🌐 Превръщането на училището в ПРИЯТНО И ЖЕЛАНО МЯСТО за учениците чрез използване на ИНОВАТИВНИ педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;

🌐 Извършване на ефективна ДИФЕРЕНЦИРАНА работа с учениците с намалена успеваемост;

🌐 Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;

🌐 Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема- отговаря педагогическия съветник; 🌐 Подготовка на учениците за продължаване на образованието - ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ на учениците, завършващи начален етап на основно образование, съобразно техните интереси и възможности.

🌐 Привеждане ДИСЦИПЛИНАТА на учениците в съответствие с новите обществени реалности. 🌐 Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез ЦЕЛЕНАСОЧЕНА ОБРАЗОВАТЕЛНОВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;

☞ Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане; ☞ Рисуване на глинени фигури;

☞ Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;

☞ Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват; 🌐 ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ и работа с родителската общност „Училище за родители“;

☞ Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните общественно-икономически условия.

☞ Посещения в помощни училища, домове за сираци и бездомници, домове за възрастни хора;

☞ Организиране на Дарителска кампания;

☞ Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.

🌐 ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ – лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:

☞ Наркомания, алкохол, тютюнопушене.

☞ Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с цел оказване на помощ с общинския професионалноконсултативен кабинет, с Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /КБППМН/;

☞ Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно СОЦИАЛНО ПОВЕДЕНИЕ в съвременните динамични общественно-икономически условия.

🌐 ИЗВЪНКЛАСНИ И ИЗВЪНУЧИЛИЩНИ ДЕЙНОСТИ

🌐 Дейността на часа на класа - Лекции в час на класа „Деца помагат на деца“. - създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик. - Организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес; - тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).

🌐 Спазване на Координационния механизъм за деца в риск. - Включване на местните власти и социалните партньори като равноправни участници в такъв координационен механизъм; -

- Формиране на екипи за разработване на дейностите по превенция от отпадане и залагането им в комплексната ПЛАНИРАЩА И ОТЧЕТНА ДОКУМЕНТАЦИЯ.

- Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на училището като институция която работи с грижа за всеки ученик!

📄 Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 г., засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/С 191/01), както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението. 📄

Съгласно тази препоръка 1 като „преждевременно напуснали училище” се определят лицата между 18 и 24 години, завършили едва основно образование или по-ниска образователна степен, и които вече не участват в никаква форма на образование или обучение.

■ За целите на стратегията „отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18 годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.